

TransSOL forskningsoversigt 2: Fakta og analyse af solidaritet i Europa

Innovativ praksis for tværnational solidaritet i krisetider (WP2)

Introduktion

Denne forskningsoversigt er baseret på TransSOL's anden arbejdsopgave, der kortlægger området for solidaritetsgrupper på en systematisk måde med fokus på borgernes initiativer og netværk over tre temaområder, nemlig handicap, arbejdsløshed og immigration.

Vores forskning dækker otte europæiske lande (Danmark, Grækenland, Tyskland, Frankrig, Italien, Polen, Schweiz og Storbritannien) og den europæiske arena for tværnational solidaritetspraksis. Forskningen har genereret et omfangsrigt datasæt med tre metodologiske tilgange: (a) en websitebaseret analyse af 2.408 tværnationale solidaritetsorganisationer (TSO'er), (b) en onlineundersøgelse blandt TSO-repræsentanter, der involverer standardiserede interviews med 144 TSO'er og (c) 247 dybdegående, personlige og kvalitative interviews med en målrettet stikprøve af TSO-repræsentanter. Dette forskningsarbejde blev gennemført i 2016 og giver ny viden om den aktuelle situation mht. europæiske solidaritetsinitiativer og -praksis.

Denne forskningsoversigt stræber efter at præsentere vigtige resultater af vores forskning og fremhæver vigtige politiske konsekvenser og anbefalinger. Til dette formål bruger vi især indsigten fra vores onlineundersøgelse blandt de tværnationale solidaritetsorganisationer og vores dybdegående interviews med de lokale solidaritetsinitiativer og grupperne i de otte undersøgte lande.

Disse data giver rig dokumentation om presserende problemer mht. praktisk solidaritet i hele Europa og samler en række politiske forslag og krav, som er fremsat af borgere og organisationer, der for øjeblikket er aktive på deres respektive områder.

Oversigten giver således borgerne en stemme i deres engagement i og kamp for et mere solidarisk Europa.

Nøgleresultater

Vores undersøgelse tillod os at skabe et billede af et aktivt og diversificeret felt af solidaritetsinitiativer og -praksis, der står over for flere udfordringer og problemer.

Europæisk solidaritet er et voksende område for borgernes aktiviteter, der opfylder vigtige behov. Vores systematiske kortlægning af europæisk solidaritet lod os identificere næsten 30.000 initiativer og grupper, hvorfra vi valgte organisationer med et tværnationalt solidaritetsområde ud fra kriterier så som organisatoriske former, aktiviteter, modtagere, partnere mv. På dette grundlag analyserede vi systematisk 2.408 sager, dvs. 300 pr. land, 100 i hvert område.

Vores data viser, at TSO'erne i de tre områder har rødder helt tilbage til begyndelsen af 1900-tallet med mærkbart voksende bølger umiddelbart efter 2. verdenskrig og i 50'erne og 60'erne (se bilag, figur 1). Sektorens vækst differentierede på de tre områder: Antallet af handicaporganisationer steg især fra begyndelsen af 80'erne til begyndelsen af 00'erne

(figur 2), arbejdsløsheds-organisationerne fra slutningen af 70'erne til begyndelsen af 10'erne (figur 3) og migrations-TSO'erne eskalerede i den seneste periode, fra 90'erne til i dag, med en dramatisk top i de sidste tre år (figur 4). Områdernes vækst er mere jævnt fordelt i lande som Danmark og Storbritannien, i modsætning til Tyskland og Grækenland, med de højeste toppe siden 2010.

TSO'er er involveret i en række aktiviteter. Blandt dem er opfyldelsen af 'presserende behov' den vigtigste type, især inden for migrations- og handicapområdet. Dissemination (rapporter, massemedier, bevidstgørelse, uddannelse osv.) er nummer to, og økonomi-relaterede aktiviteter (fx jobtræningsprogrammer, økonomisk støtte, produkter og serviceydelser) er nummer 3, især på arbejdsløshedsområdet. Resultaterne viser, at de fleste TSO'er er godt integreret i samarbejdsnetværk. Næsten halvdelen af TSO'erne har en til ti partnere på nationalt plan, og næsten en tredjedel har 11 til 30 partnere.

Samarbejdet foregår også på internationalt plan, hvor 63% af alle TSO'er har en til ti tværnationale partnere. Vi må imidlertid understrege, at solidaritetsaktiviteter blandt civile samfundsorganisationer hovedsageligt er et lokalt fænomen, når vi taler om aktiviteter og modtagere (se figur 1). Solidaritet på over- og tværnationalt plan er kun vigtigt for et mindretal af TSO'erne. Vores resultater viser, at organiseringen af europæisk solidaritet følger to tilgange: enten gennem samarbejde med partnere eller gennem etablering af rigtige drifts- og organisationsstrukturer.

To yderligere faktorer er relevante: Motivationen til at fremme empowerment og deltagelse spiller positivt sammen med europæiske solidaritetsaktiviteter, og det samme gælder en større grad af organisatorisk formalisering.

Vi opnåede yderligere indsigt fra vores online-undersøgelse mht. de tværnationale solidaritetsorganisationer, baseret på 144 standardiserede interviews. Resultaterne af denne undersøgelse viser, at disse TSO'er ikke kun er placeret i de otte lande i vores projekt, men også i andre europæiske lande (næsten en tredjedel af vores respondenter), herunder en række Bruxelles-baserede TSO'er, der er aktive på EU-plan. Spredningen af TSO-respondenter er ligeligt fordelt over de otte lande i vores projekt, bortset fra Tyskland, som viser en noget højere frekvens (22,2%), sandsynligvis på grund af den større repræsentation af TSO'er i landet.

NGO'er eller andre formelle frivillige organisationer er den hyppigste type af TSO'er, især inden for migration og handicap (67,2% og 58,7%) efterfulgt af informationsplatforme, velgørende organisationer eller fagforeninger. Samlet set fokuserer de større aktiviteter, der udføres af TSO'erne (fra højeste til lavere frekvenser) på: netværk med andre organisationer; øget bevidstgørelse, politisk uddannelse, tilrettelæggelse af offentlige kampagner eller kulturelle aktiviteter lobbyvirksomhed og fundraising; udarbejdelse af analytiske dokumenter, forskning eller rapportskrivning; levering af tjenester, som dem, der vedrører mad, husly, sundhedsydelser, uddannelse og rådgivning.

Solidaritetsinitiativerne står over for en række begrænsninger og problemer, der begrænser deres arbejde. Mangel på finansiering eller donationer er den mest presserende begrænsning for omkring halvdelen af respondenterne på tværs af alle tre områder (figur 5). Mangel på materielle ressourcer, mangel på fagpersonale samt mangel på frivillige er meget eller moderat presserende for de fleste TSO-respondenter (figur 6, 7 og 8). Samtidig er mangel på støtte fra eller samarbejde med statslige eller EU-organisationer enten en moderat eller meget presserende begrænsning, ifølge respondenterne på de tre områder (figur 9 og 10), selv

om de mest udbredte TSO-partnere er statslige agenturer. Hovedparten af TSO'erne, inden for de tre områder, oplever også manglende støtte eller samarbejde fra ikke-statslige eller internationale organisationer som en meget eller moderat presserende begrænsning (figur 11 og 12).

Disse problemer er særligt presserende, fordi de fleste TSO'er fortæller, at deres solidaritetsaktiviteter er steget som en reaktion på det stigende antal mennesker i nød, samt voksende udfordringer og trængsler i analysens tre områder.

Faktisk afspejles dette problem af vores undersøgelse, som bad TSO'erne om at identificere de vigtigste tendenser og udviklinger i deres umiddelbare miljø.

På den ene side har TSO'erne, gennem de seneste seks år, oplevet en øget efterspørgsel på støtte inden for forskellige arbejdsområder: De er oftere, af andre organisationer, blevet bedt om at yde hjælp og intensivere deres netværksarbejder, ligesom de har øget deres hjælp til individuelle støttemodtagere inden for finansiel nødhjælp eller uddannelsesstøtte, ikke-materiel støtte samt opfyldelse af akutte behov, som vist i figur 13 .

Væksten sker parallelt med en stagnation, i nogle tilfælde endda et fald, i de materielle og menneskelige ressourcer, som TSO'erne behøver for at opfylde deres mission. Med hensyn til offentlig finansiering ser vi, at et betydeligt antal grupper og organisationer arbejder uden denne form for støtte (40% i gennemsnit), i de fleste tilfælde som en reaktion på et eksplicit valg om at forblive uafhængig. Blandt dem, der modtager denne form for finansiering, ser vi kun et mindre antal TSO'er, der modtager mere statslige og internationale finansiering, mens flertallet indikerer stagnerende eller faldende ressourcer. Interessant nok er TSO'erne inden for migration knap så drastisk udsat for dette problem sammenlignet med de grupper, der

arbejder inden for handicap og arbejdsløshed (figur 14 og 15). Det er en klar indikation af bevidsthedscykler og situationspolitiske præferencer, der tydeligvis skyldes flygtningekriserne, som ramte mange europæiske lande i 2016.

Hvad angår ikke-statslig finansiering (figur 16), er situationen mindre dramatisk. Kun et mindretal af grupperne fortæller, at de klarer sig uden denne form for støtte. Blandt dem, der bygger på private bidrag og donationer, ser vi en stærkere gruppe af TSO'er, der beretter om højere finansieringsniveauer, hvilket viser, at offentligheden er lydhør overfor disse organisationers arbejde. De TSO'er, der er aktive inden for migration og handicap, har oplevet en stigning (på henholdsvis 38,1% og 40,9%), mens dette ikke gælder i samme omfang for arbejdsløshedsorganisationerne.

Den voksende kløft mellem ressourcetildelinger på den ene side og intensiverende aktiviteter på den anden underbygges, når man ser på frekvensen af de gennemførte aktiviteter (figur 17) og antallet af modtagere og deltagere (figur 18), som begge er stigende på alle tre områder, for de fleste af de TSO'er, der er interviewet. Flertallet af TSO'er rapporterer derfor om faldende finansieringsmulighederne i tider med stigende aktiviteter, selv om de grupper, der arbejder med migrationsspørgsmål, er mindre påvirket af disse økonomiske nedskæringer. Denne todelte tendens påvirker mange TSO'er, selv om en væsentlig del er i stand til at kompensere for den via et stigende antal frivillige og medlemmer (figur 19).

Derudover er der en anden tendens, som de fleste TSO'er beskriver ganske positivt. Kun et mindre antal TSO'er på alle områder siger, at deres engagement mht. rådgivning og møder på lokalt, nationalt og europæisk plan er faldet siden 2010. For de fleste er situationen uændret eller endda forbedret (Figur 20 og 21). Vores analyser viser, at nogle TSO'er nyder godt af denne udvikling. På den ene

side nyder TSO'erne godt af, at de bliver bedre mødt i etablerede politiske områder (fx deltagelse i møder og udvalg, udarbejdelse af rapporter, interesserepræsentation) og bedre inkluderet i bredere netværk af samarbejder med andre organisationer. På den anden side er TSO'erne på migrationsområdet (og til en vis grad handicap) mere optimistiske end arbejdsløshedsgrupperne, hvilket bekræfter bevidstheds cykluserne og de tidligere nævnte politiske præferencer.

Politiske anbefalinger

Borgerinitiativer, grupper og organisationer, som er involveret i solidaritetspraksis, står over for en række udfordringer og problemer, som vi har set i det foregående afsnit. I de forskellige dybdeinterviews, som vi gennemførte i de otte lande, nævnte repræsentanterne for disse grupper imidlertid forskellige forventninger og krav om potentielle (politiske, lovgivningsmæssige, administrative eller sociale) forbedringer, der ville lette deres arbejde. I det følgende forsøger vi at opsummere deres primære anbefalinger.

Det er bemærkelsesværdigt, at TSO'erne ikke nødvendigvis er enige om, hvilken vej de skal gå, da deres missioner og foretrukne strategier er forskellige. Mens nogle organisationer fx beder om mere offentlig finansiering fra statslige myndigheder, afviser andre selv kategorisk denne mulighed, fordi de ønsker at opretholde deres økonomiske selvstændighed over for staten eller de private virksomheder. Vi ser dog behovet for at give alle disse forskellige krav en stemme, mens forvaltninger og lovgivere bør overveje en institutionel og juridisk ramme, der fremmer civilsamfundene i deres forskellige missioner og tilgange. Mens flere anbefalinger vedrører offentlige politikker inden for arbejdsløshed og arbejdskraft, handicap, migration og asyl, vil vi i det følgende primært fokusere på den institutionelle og retslige ramme mht. civil solidaritet, fordi dette forskningsoverblik ønsker at identificere

anbefalinger, der kan hjælpe med at reducere begrænsninger og fremme videreudviklingen af civilsamfundets praksis.

De forskellige anbefalinger og forslag, der fremgår af vores interviews, kan grupperes i forskellige kategorier. For det første kræver aktivister sjældent nye love, men snarere en bedre håndtering af eksisterende regler og programmer. For det andet fremhæver de begrænsninger eller bivirkninger fra etableret lovgivning, der skaber utilsigtede konsekvenser for solidaritetspraksis. For det tredje adresserer aktivister også behovet for at genkalibrere politiske præferencer og prioriteter. Disse anbefalinger er baseret på erfaringer fra TSO'ernes daglige arbejde, som rapporteres i vores interviews, men afspejler også de store udfordringer og problemer, vi har identificeret i vores standardiserede undersøgelse (se ovenfor). De fleste af disse anbefalinger er ikke nødvendigvis knyttet til et af de specifikke emner, som vi overvåger (arbejdsløshed, handicap, migration og flygtninge), fordi de vedrører de skridt, der er nødvendige for mere generelt at forbedre solidaritetspraksis.

Forbedring af solidaritetspraksis effektivitet inden for den etablerede retslige og institutionelle ramme.

I denne første gruppe finder vi aktivister, som kritiserer problemer, der er forbundet med usammenhængende og ophørte finansieringsordninger, med skiftende offentlig opmærksomhed og prioritering samt med ufuldstændigheder i de eksisterende former for koordination og samarbejde.

Selv når solidaritetspraksis fokuserer på at imødekomme akutte behov, understreger aktivisterne, at problemløsning tager tid og dermed kræver en mere varig og vedvarende kollektiv indsats. Det gælder for mindst tre aspekter af solidaritetspraksis.

For det første fortæller TSO'erne, at den offentlige finansiering ofte er kortsigtet og

stopper igen, og at finansieringsordningerne på lokalt, nationalt eller EU-plan ikke koordineres ret godt. Derudover har vores undersøgelser vist, at TSO'er inden for arbejdsløshed og handicap langt hyppigere rapporterer om faldende finansieringspuljer sammenlignet med de grupper, som er aktive inden for migration og flygtninge.

Det beviser eksistensen af bevidsthedscykler og skiftende politiske prioriteter blandt offentlige myndigheder og (semi-) private donorer, som skaber vanskeligheder for vedvarende problemløsning på de områder, hvor TSO'ernes arbejde falder uden for disse bevidsthedscykler. Derfor bør de offentlige myndigheder være meget mere opmærksomme på at sikre vedvarende finansiering af TSO'ernes arbejde. I den sammenhæng opfordrer TSO'erne også staten og offentligheden til at være opmærksom på de problemer, der ligger uden for de aktuelle nyhedscykler, men fortsat har brug for opmærksomhed og omsorg.

For det andet er borgergrupper og organisationer bekymrede mht. behovet for at forbedre samarbejdet og koordineringen. Det vedrører ikke kun forholdet mellem staten og TSO'erne, men også koordineringen mellem de forskellige TSO'er.

Aktivister opfordrer til, at aktører, der er involveret i en bestemt region eller et bestemt problemområde sættes i stand til bedre at koordinere deres velfærdstjenester og metoder mht. levering af ydelser, som det især blev konstateret i græske og italienske sager. Koordinerende organer, platforme eller møder på lokalt eller regionalt niveau er nødvendige for at forbedre koordinationen og samarbejdet. Derfor skal forbindelserne mellem stat og TSO imidlertid forbedres, fordi visse aktivister, fx i det franske tilfælde, fortæller om vanskeligheder med at skabe og opretholde meningsfulde forbindelser med regeringer og institutioner. Desuden viser vores data også i denne henseende, at disse

bevidsthedscykler eksisterer, da de TSO'er, som er involveret i flygtningeområdet, er langt mere positive mht. aktuel rådgivning og samarbejde med de statslige myndigheder end de grupper, der beskæftiger sig med handicap og arbejdsløshedsproblemer.

Endelig ser vi i vores interviewmateriale, at solidaritetspraksis kan nå en grænse ifm. situationer med overbelastning. Det imponerende arbejde, som solidaritetsinitiativerne yder mht. at byde flygtninge velkommen og servicere dem, fører til overbelastning og udbrændthed blandt de frivillige. Denne situation skyldes helt sikkert de kritiske øjeblikke, der forekom i 2015 og 2016; det anbefales dog at overveje offentlig bistand og professionelle tjenester til frivillige, fx inden for support, vejledning og overvågning af frivillige og frivillige foreninger, med henblik på at løse problemerne med udbrændthed og overbelastning.

Vurder og fastsæt begrænsninger og bivirkninger fra etableret lovgivning.

TSO'erne har gentagne gange rapporteret, at institutionelle og lovbestemte bestemmelser kan begrænse og endog hindre deres arbejde og argumenterer for, at disse bestemmelser ofte er dårligt implementeret eller ikke tager hensyn til de mulige bivirkninger ift. deres organisationers bestræbelser, når de formuleres.

På den ene side har TSO-repræsentanter nævnt problemer ifm. mangler ved implementering af politikker. I den forbindelse søger vi at fremhæve to typiske problemer, som vores TSO-repræsentanter nævner. Britiske TSO'er, der er aktive inden for handicapområdet, hævder, at gode love, som fx Ligestillingsloven 2010 eller Omsorgsloven 2014 ikke opfylder deres potentiale, fordi de er dårligt implementeret. Lokale myndigheder, som selv under pres på grund af budgetnedskæringer, kritiseres for den begrænsede implementering af disse politikker, til skade for

handicappedes liv på lokalt niveau. Et andet problem ved dårlig implementering nævnes af italienske respondenter og omhandler manglen på ensartethed i udbuddet af sociale ydelser og garantien for sociale rettigheder, inden for hele det nationale område, på grund af politisk og administrativ regionalisme. Som følge heraf rapporterer TSO'erne om ulighed ifm. behandlingen af handicappede eller tildelingen af arbejdsløshedsunderstøttelse i henhold til bopælsregionen, hvilket underminerer ligestillingsprincippet. Disse rumlige uoverensstemmelser kan bidrage til utilsigtede konsekvenser, som fx interne migrationer til bedre service og yderligere pres på visse regionale sociale sikringsordninger, der direkte påvirker arbejdet med lokale solidaritetsinitiativer.

I mange af disse sager forpligter TSO'erne sig til at løse disse problemer og lobbyer for en passende gennemførelse af politikkerne. TSO-repræsentanterne opfordrer imidlertid til et mere effektivt retsligt og administrativt system, der er i stand til at behandle og gennemføre sådanne klager og krav. Ift. disse påstande anbefaler vi, at offentlige myndigheder iværksætter regelmæssig overvågning af implementeringen af politikker med bistand fra de organisationer, der er involveret i fortællervirksomhed og serviceydelser. Det kan kræve overvågnings- og evalueringsindsatser samt specialiserede rådgivende organer eller procedurer, der giver slutbrugerne og civilsamfundets praktikere mulighed for regelmæssig feedback.

På den anden side har vores interviewpersoner nævnt en række utilsigtede konsekvenser af de etablerede regler og administrative bestemmelser, der skal overvejes og løses for at hjælpe dem med at fortsætte deres arbejde. Disse bivirkninger berører to af de væsentligste ressourcer, som TSO'erne er afhængige af: finansiering og frivillige. Vores undersøgelsesresultater understreger alvorligheden af disse problemer, fordi data viser, at TSO'erne lider under en voksende kløft

mellem stigende aktiviteter og modtagere på den ene side og stagnerende eller faldende økonomiske og menneskelige ressourcer på den anden. Disse bivirkninger afhænger i høj grad af de lovmæssige og administrative bestemmelser i disse lande. I Danmark og Grækenland fremhæver TSO'erne fx, at den nuværende skattelovgivning ikke tilskynder til tilstrækkelige private donationer. Derudover pålægger de danske velfærdsbestemmelser arbejdsbegrænsninger for modtagere af sociale ydelser, fordi disse personer forventes at tage lønnede job, hvilket igen forbyder frivilligt arbejde. Det problem er særligt tydeligt blandt de handicappedes patientorganisationer, fordi mange af deres aktive medlemmer er modtagere af sociale ydelser. I andre lande kræver repræsentanterne også anerkendelse af de arbejdsløses uformelle erhvervs erfaringer, da frivilligt arbejde i TSO'er er et middel til empowerment og social integration.

Bortset fra de utilsigtede konsekvenser ved problemspecifikke regler har TSO'erne også berettet om en mere generel bivirkning af etablerede institutionelle og lovbestemte bestemmelser: den stigende professionalisering, formalisering og bureaukratisering af deres arbejde. TSO'erne øger deres fundraisingaktiviteter på grund af finansieringsmulighedernes diskontinuitet og fragmentering, der er beskrevet tidligere. Samtidig skal TSO'erne intensivere deres bestræbelser inden for forslagsskrivning, rapportering, revision og kommunikation, til skade for deres solidariske arbejde i strengeste forstand. I lande, der er så forskellige som Grækenland, Polen og Schweiz, kræves der mindre bureaukratiske procedurer af TSO'erne mht. registrering, anvendelse og kontrol samt en mindre teknokratisk tilgang, hvilket øger fleksibiliteten. Som supplement til dette har polske aktivister foreslået at indføre et integreret stykke lovgivning, der varetager alle organisationer inden for den sociale økonomi, hvor den fælles ramme skaber forenkling for alle udbydere. I alle disse aspekter kræver

aktivister større respekt for solidaritetsorganisationernes og gruppernes stemme. Denne efterspørgsel er især forbundet med uformelle borgergrupper. Aktivisterne er bekymrede over, at de her beskrevne udviklinger vil privilegere formelle, professionaliserede og større organisationer - til skade for nyere og mindre borgergrupper. Det civile samfunds levebrød afhænger helt sikkert af borgernes evne til frit at danne foreninger, der responderer på kommende behov og bekymringer. Det gælder især de kriseramte lande, der har vist en bemærkelsesværdig kapacitet til at generere borgergrupper, der stræber efter at afhjælpe nogle af de alvorligste konsekvenser af den socioøkonomiske krise. I betragtning af problemets kompleksitet, råder vi beslutningstagere og forvaltninger til at oprette rådgivende organer og procedurer, der gør det muligt for eksperter og TSO-praktikere at identificere potentielle utilsigtede konsekvenser ift. de forskellige politikområder, at overveje afvejninger og at foreslå lovgivningsmæssige løsninger på nøglefaser ifm. formulering og gennemførelse af politikker.

Genkalibrering af politiske præferencer og prioriteter i retning af en mere proaktiv velfærdsstat.

Vores interviewpersoner har nævnt behovet for at udvikle og forbedre de offentlige politikker på de tre undersøgte områder, nemlig arbejdsløshed, handicap samt flygtninge og migration. TSO'erne beder om en mere effektiv grad af støtte til familier med handicappede. De kræver mere proaktiv lovgivning mht. social integration af flygtninge og indvandrere, og de kræver omfordelingspolitikker til bekæmpelse af fattigdom og ulighed. Disse politik-specifikke krav er ikke genstand for denne forskningsoversigt. Men de er relevante, for så vidt som de understreger overbevisningen om, at civilsamfundets praksis kræver et langt mere proaktivt og generaliseret niveau af offentlig støtte, for at være effektiv mht. løsning af samfundspro-

blemer. Faktisk siger aktivisterne igen, at selv om deres arbejde er ekstremt vigtigt, er de opmærksomme på, at deres bidrag blot udgør en del af et meget større puslespil. Serviceorienterede organisationer tilføjer, at deres arbejde lindrer, men ikke løser de grundlæggende problemer med ledighed og fattigdom, eksklusion, diskrimination og adskillelse. I betragtning af problemernes stigende sværhedsgrad ifm. de forskellige kriser (økonomisk nedtur og fattigdom, indvandring og etniske spændinger, populistiske mobiliseringer osv.) er der bekymring for, at TSO'ernes arbejde kan vise sig at være fuldstændigt nyttesløst.

I den sammenhæng ser vi to bredere tilgange og retningslinjer inden for solidaritetspraksis. På den ene side ser vi et behov for en mere proaktiv velfærdsstat. Specielt betyder det, at TSO'ernes repræsentanter kræver øget offentlig finansiering til de organisationer, der beskæftiger sig med serviceydelser på de tre analyserede områder. Således medfører det et behov for flere "sociale investeringer", da TSO'erne fremhæver velfærdsstatens ansvar for at fremme og støtte deres arbejde. Repræsentanterne gav også udtryk for en efterspørgsel på en genfødsel af en stærkt støttende velfærdsstat, hvilket fremgår af de danske og franske TSO'er. Civil solidaritet kan kun være effektiv, når den integreres i en juridisk og institutionel ramme, der giver borgerne sociale rettigheder og matcher ydelserne. Dette behov udvides til et krav om en mere socialt engageret stat, der sikrer større lighed, inklusion og integration.

På den anden side er flere af vores TSO'er involveret i alternative former for organisation og problemløsning ud over den institutionelle velfærdsstat. Disse aktiviteter omfatter alternative former for produktion og forbrug (fx. fødevarebanker eller dagligvarer, kollektive indkøbsgrupper, reparationskaféer, gratis juridisk rådgivning eller lægehjælp), der ofte er bundet til politiske former for indsigelser og protester. Mange af disse initiativers og grupperes hovedmål er at fremme empower-

ment, eget initiativ og værdighed. De ser ikke deres rolle som hjælpere af det etablerede velfærdssystem eller som nødhjælpsgrupper, der mindsker byrden af de socioøkonomiske vanskeligheder. I stedet definerer de sig som instrumenter for social forandring med det formål at overvinde det eksisterende økonomiske og statslige system. I den forstand er deres aktiviteter rettet mod borgerne selv og mod samfundet som helhed i et forsøg på at frigøre det kreative potentiale mht. social, politisk og økonomisk fornyelse. Disse initiativer og grupper fremsætter ikke politiske anbefalinger i traditionel forstand, fordi deres mål er at overkomme de konventionelle former for institutionaliseret styring og problemløsning. Men på et andet niveau danner de en overordnet anbefaling: De offentlige myndigheder bør gøre det muligt for den slags "sociale eksperimenter" at udvikle og demonstrere deres evner. De kan faktisk vise sig at være effektive til at styrke udsatte grupper og udvikle alternative former for socialøkonomi og selvstyrende styreform, som ligger ud over de mindre gruppers og lokale valgkredsers rammer. I betragtning af at de fleste af disse grupper er lokale initiativer, forekommer det nødvendigt, at de lokale myndigheder forpligter sig til at give plads til disse civile laboratorier, fx. ved at yde logistisk støtte, lette deltagelsen og engagere sig i drøftelser og evalueringer.

Styrkelse af grundlaget for tværnational solidaritet.

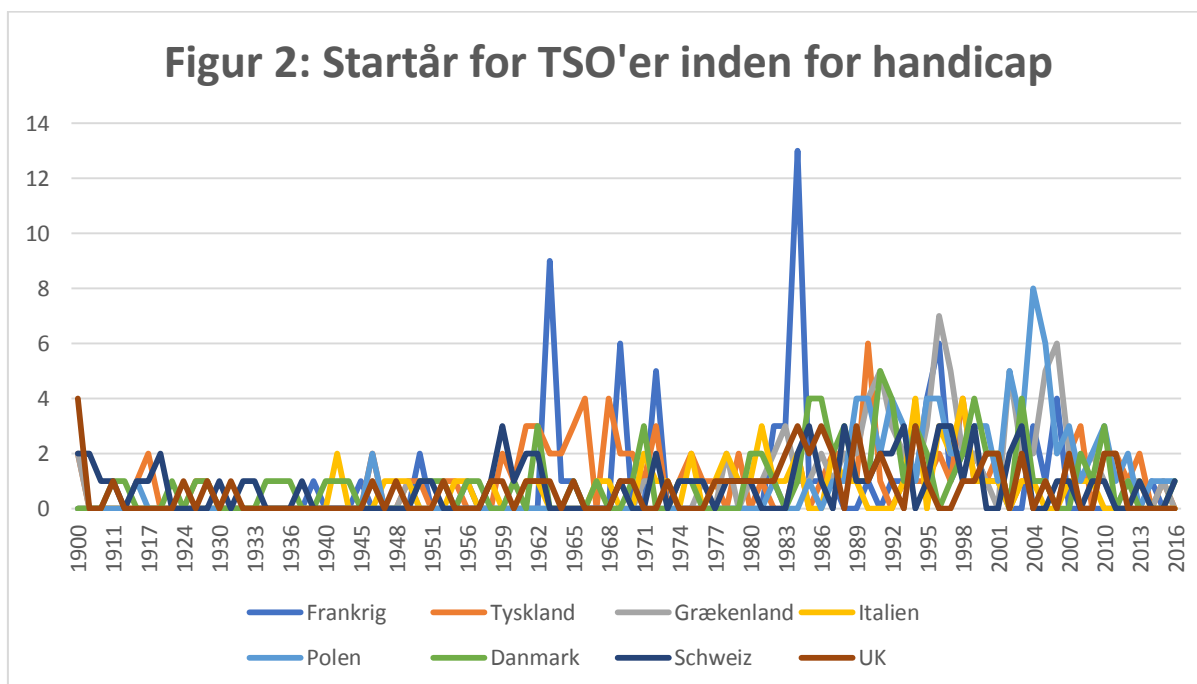
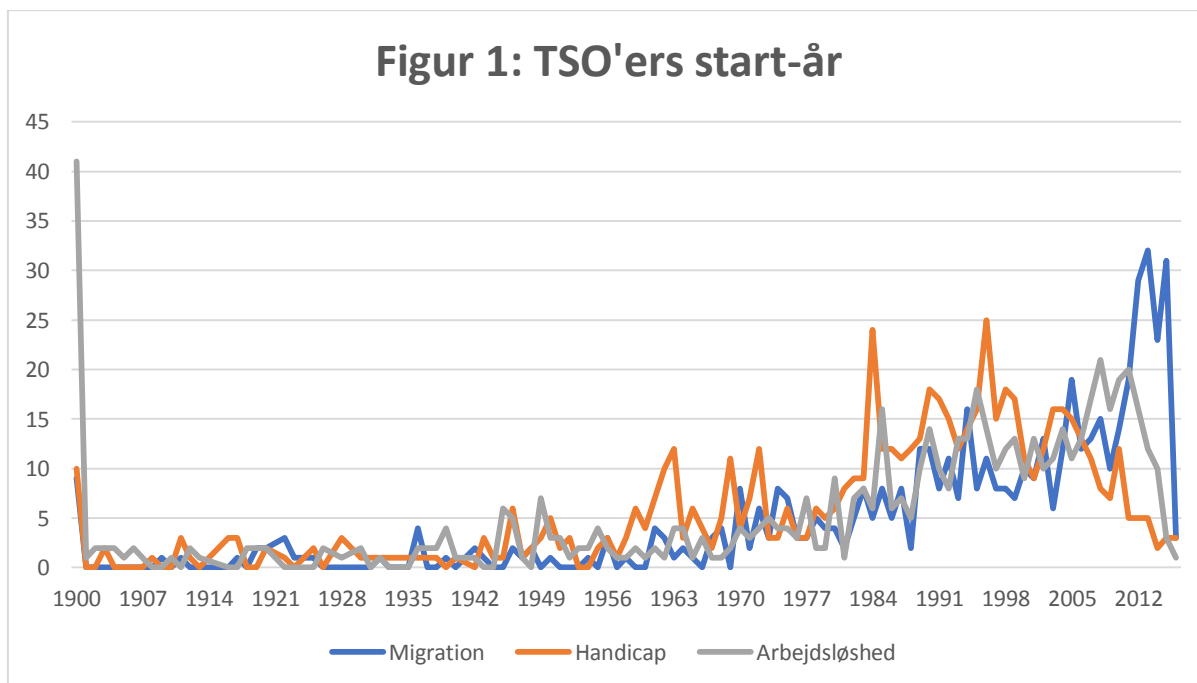
Vores forskningsanalyser viser, at civilsamfundet er stærkt og fast forpligtet på at løse de problemer og trængsler, som direkte er forbundet med de forskellige kriser, der påvirker EU. Antallet af initiativer, grupper og organisationer er stigende, og det gælder også antallet af deres aktiviteter og samarbejder. Den primære fokus på borgerlig solidaritet er imidlertid lokal (se tabel 1). Grænseoverskridende og europæisk solidaritet gælder kun et mindretal af TSO'erne. En reel europæisk rækkevidde af aktiviteterne er bredere dif-

funderet blandt TSO'er med en større andel af tværnationale partnere, og blandt TSO'er med mere europæiske organisationsstrukturer. Stadig understregede langt de fleste TSO'er udtrykkeligt fordelene ved tværnationalt samarbejde. De sætter stor pris på fordelene ved at samles, for at få deres stemmer hørt offentligt, for at styrke deres legitimitet samt for at styrke lobbyismen og de politiske forhandlinger. Desuden betragtes tværnationalt samarbejde som vigtigt for at udveksle viden og erfaring, fremme læringsprocesser og forbedre diskussionskapaciteten på området. På tværs af alle tre områder udtalte interviewpersonerne, at det ville være ønskeligt at etablere flere tværnationale partnerskaber.

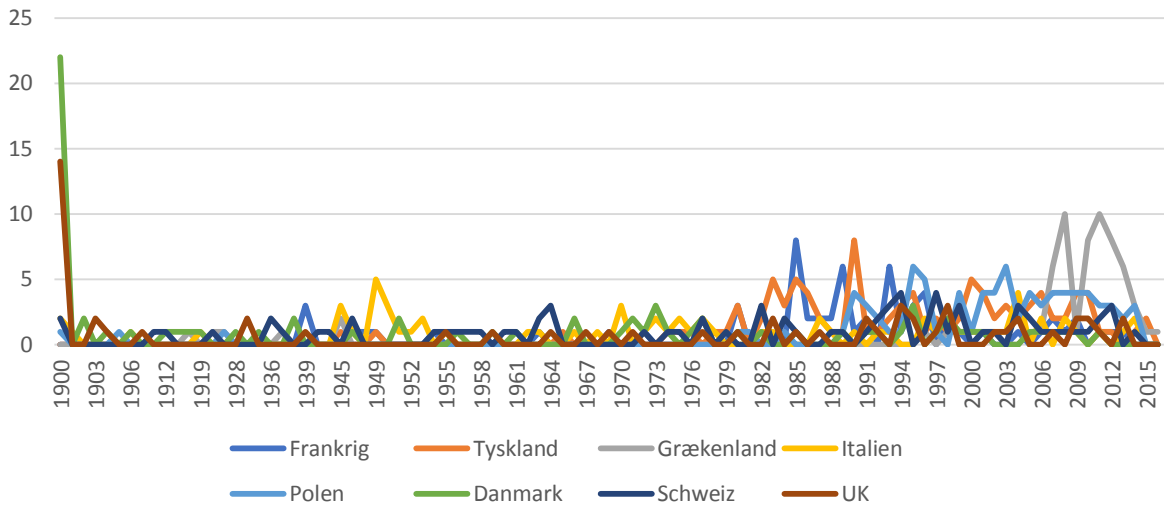
I praksis spiller tværnationalt samarbejde dog ofte en ret marginal rolle. For mange - især lokale - TSO'er er det vanskeligt at styrke dette område, fordi tværnationalt samarbejde er stærkt afhængigt af tid og menneskelige ressourcer. Faktisk skal TSO'erne klare to primære udfordringer. På den ene side står de over for en meget høj arbejdsbyrde mht. deres kerneaktiviteter. Som følge heraf mangler de tid og personale til andre aktiviteter. Det gælder især for mindre og/eller frivilligbaserede TSO'er. På den anden side, tæt forbundet med førnævnte, mangler de økonomiske ressourcer. Den nuværende økonomiske krise har medført et fald i finansieringen i de forskellige EU-lande, både mht. offentlige finansieringer og private donationer. For TSO'erne indebærer det et behov for at fokusere deres ressourcer på deres nøgleopgaver på bekostning af tværnationalt solidaritetsarbejde. Med andre ord har krisen svækket muligheden for tværnationalitet blandt visse af vores TSO'er. På baggrund af det nuværende politiske og sociale klima, med nationale nedskæringer og voksende højrepopulisme, er det en bekymrende, om ikke farlig, trend. I lyset af denne udvikling vil det være tilrådeligt at styrke de sociale investeringer igen og give civilsamfundsektoren de nødvendige økonomiske ressourcer, der kræves for at bevare og styrke det tværnationale

samarbejde. Desuden bør de offentlige institutioner intensivere deres indsats for at hjælpe de civile samfundsorganisationer med at etablere flere arenaer for tværnationale møder og drøftelser blandt lokale og nationale TSO'er mhp. at lette udveksling af viden, erfaring og praksis.

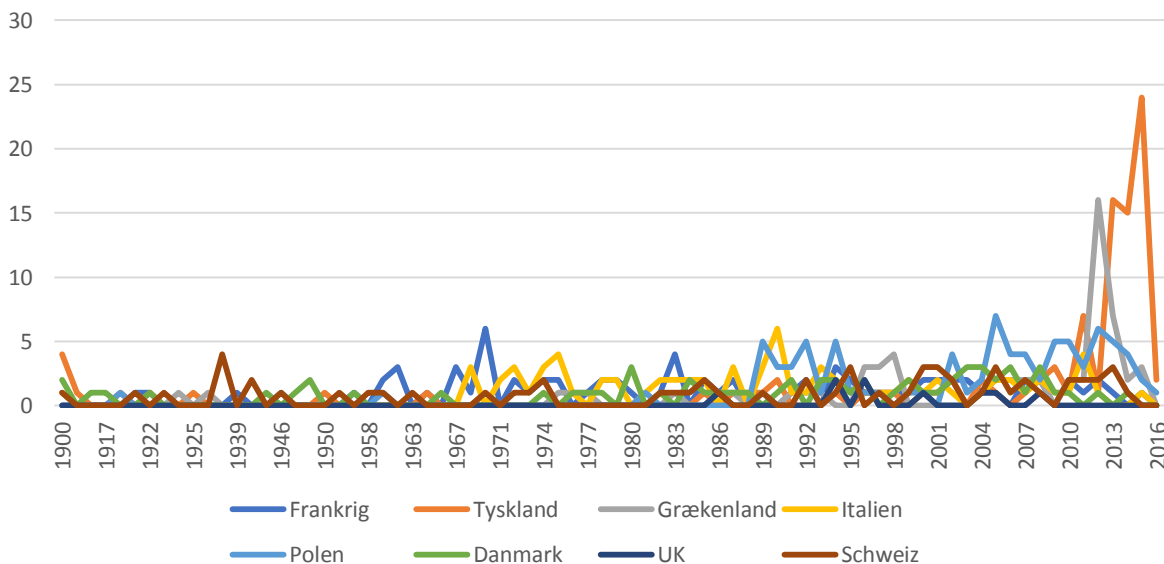
Bilag: Tal og tabeller

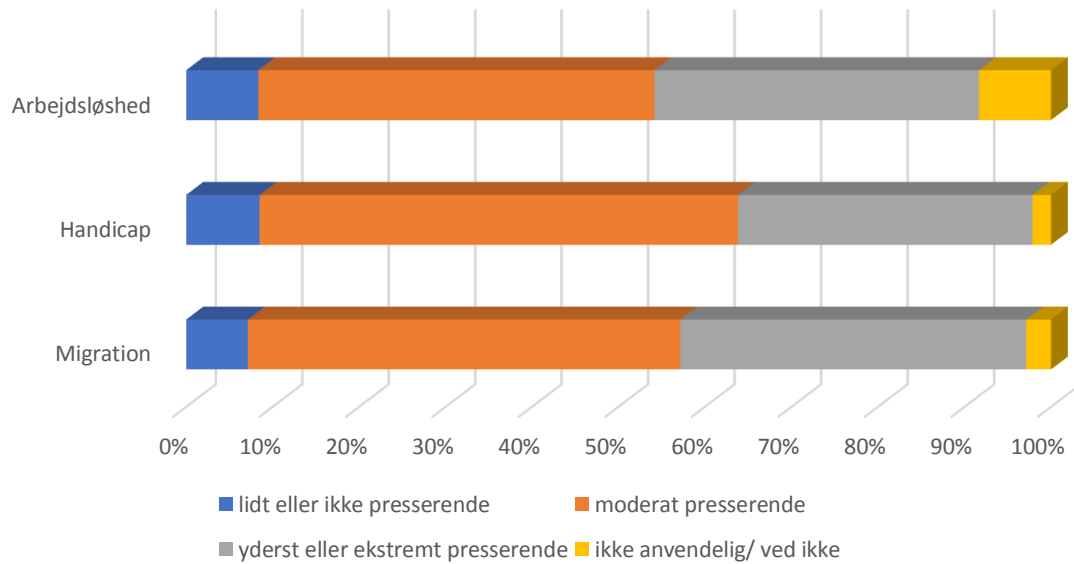
Figur 3: Startår for TSO'er inden for arbejdsløshed

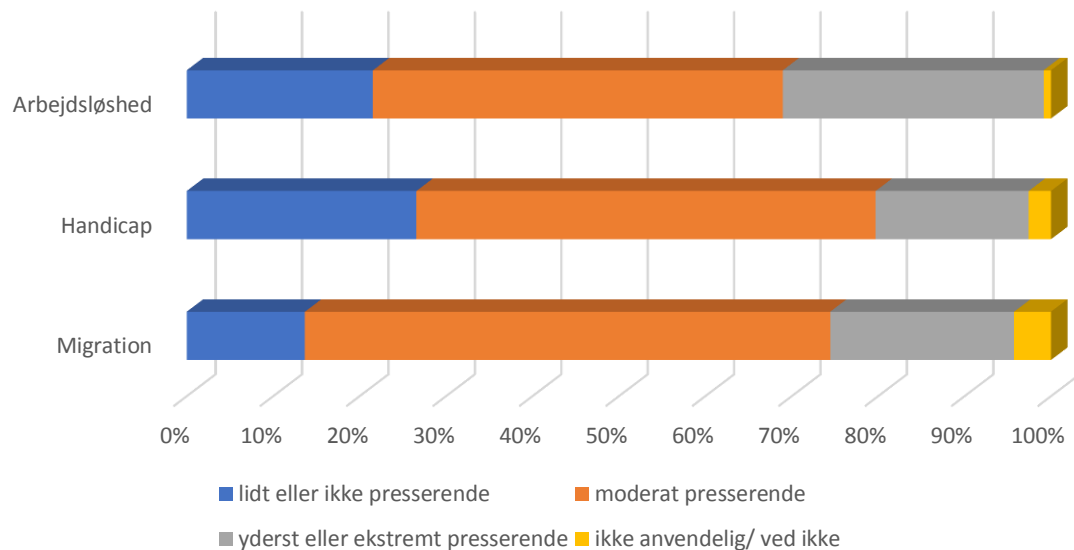
Figur 4: Startår for TSO'er inden for migration

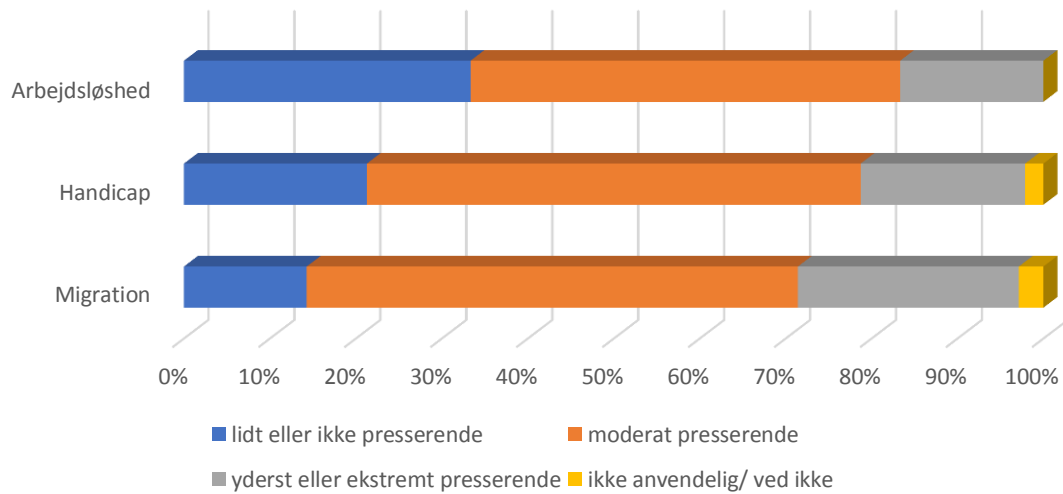
Figur 5: Mangel på finansiering eller donationer

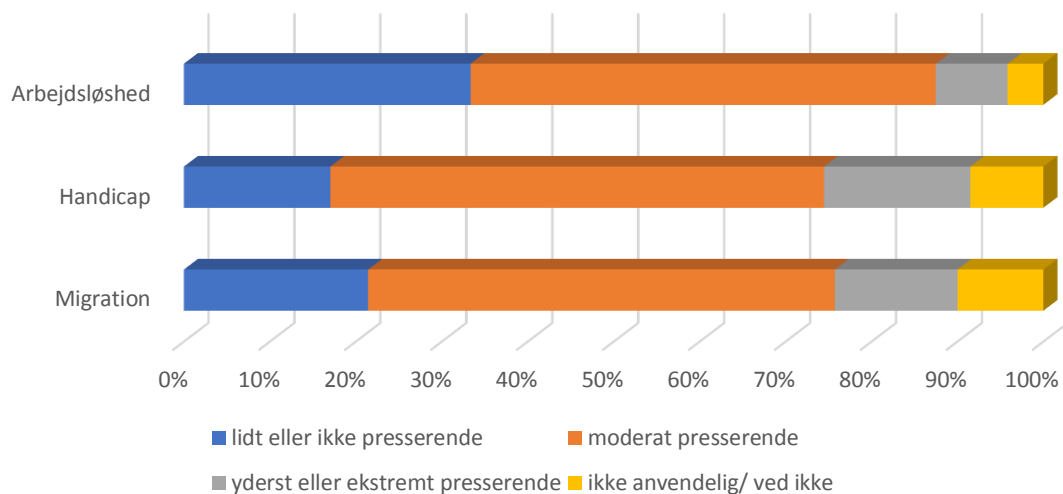
Figur 6: Mangel på materielle ressourcer

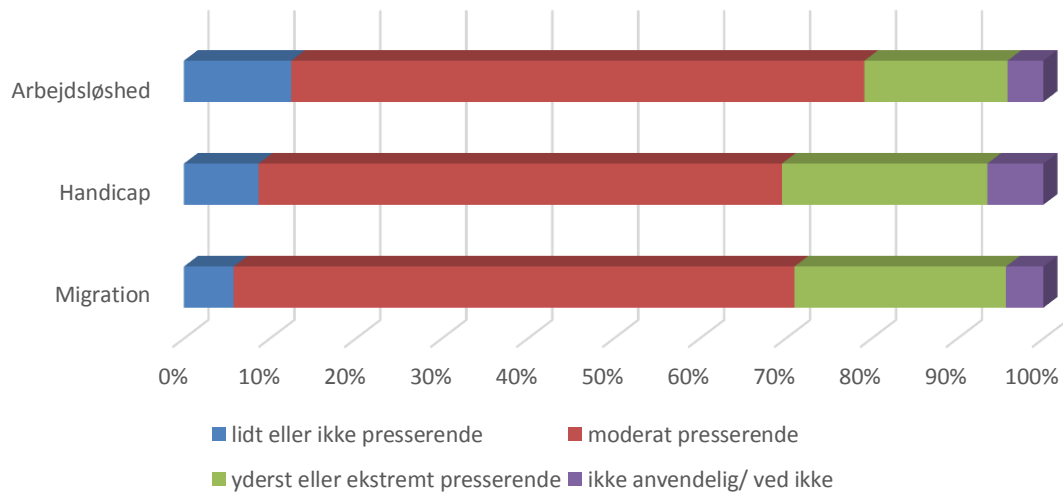
Figur 7: Mangel på kompetente personer eller ekspertviden

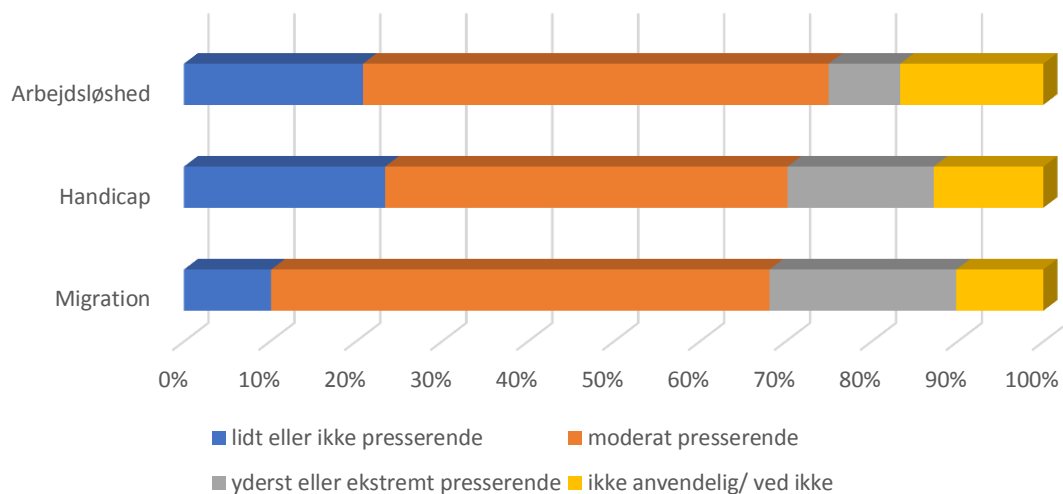
Figur 8: Mangel på frivillige og/eller aktive medlemmer

Figur 9: Mangel på støtte eller samarbejde fra statslige agenturer

Figur 10: Mangel på støtte eller samarbejde fra EU-agenturer

Figur 11: Mangel på støtte eller samarbejde fra ikke statslige organisationer

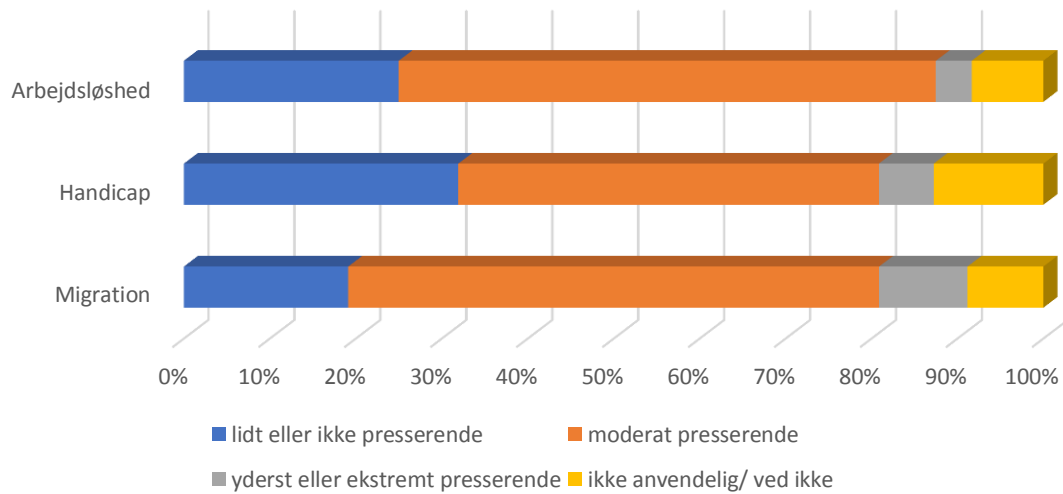
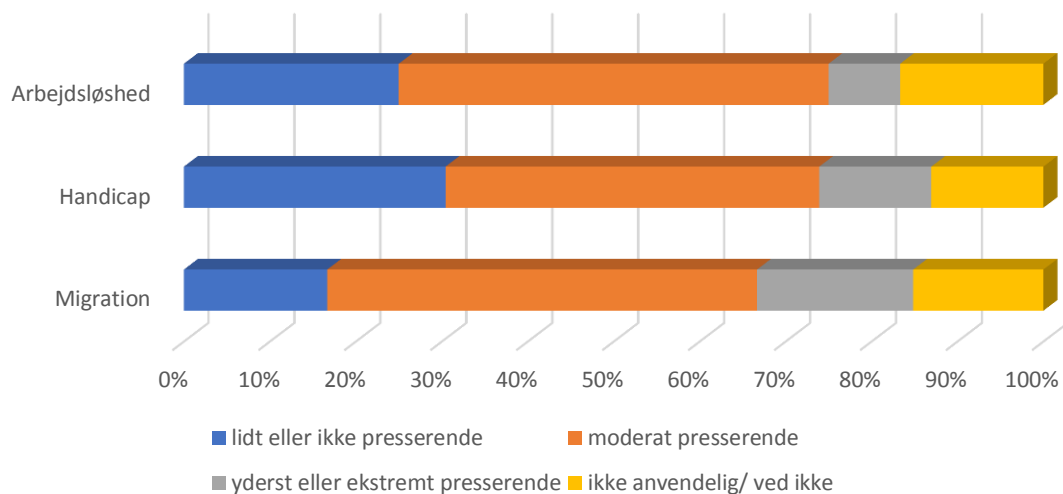
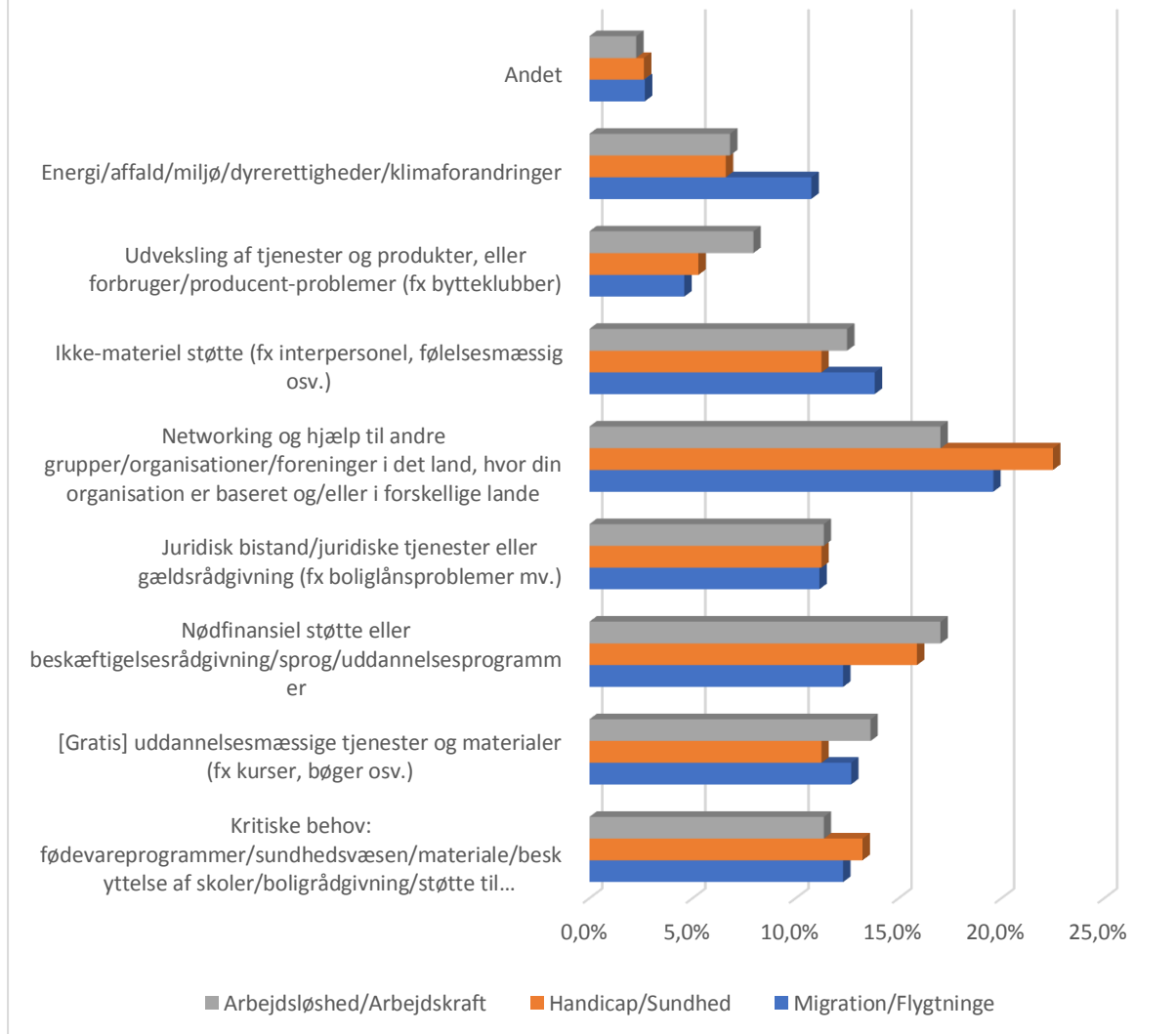

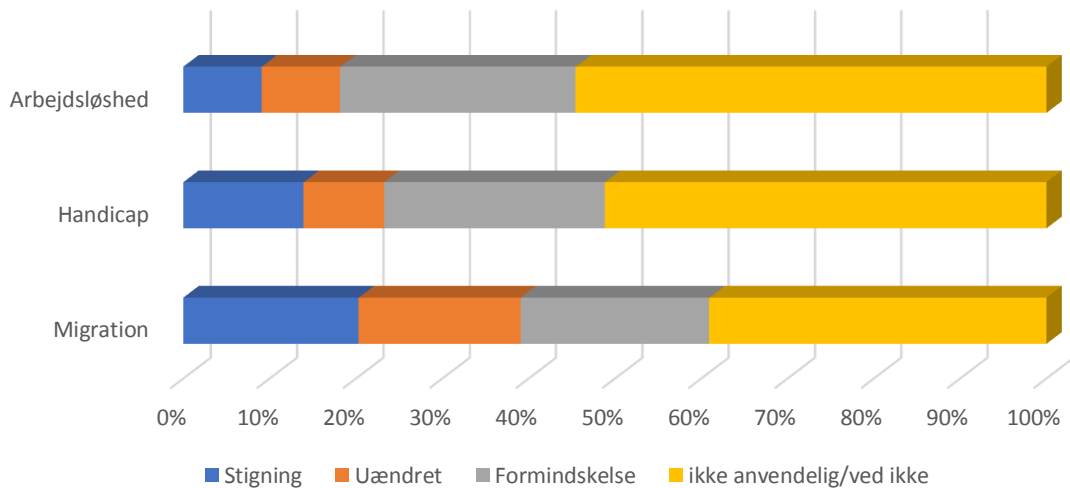
Fig. 12: Mangel på støtte eller samarbejde fra internationale organisationer

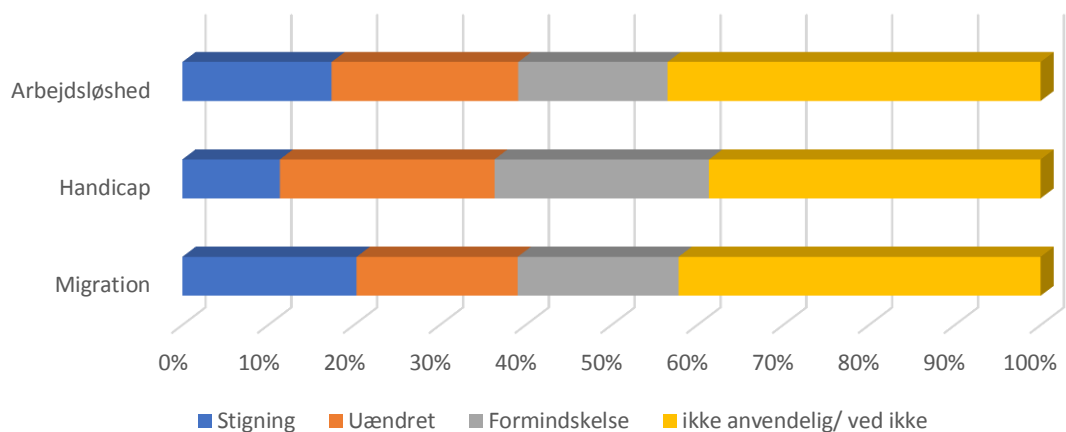
Figur 13: TSO'er har oplevet øget efterspørgsel siden 2010

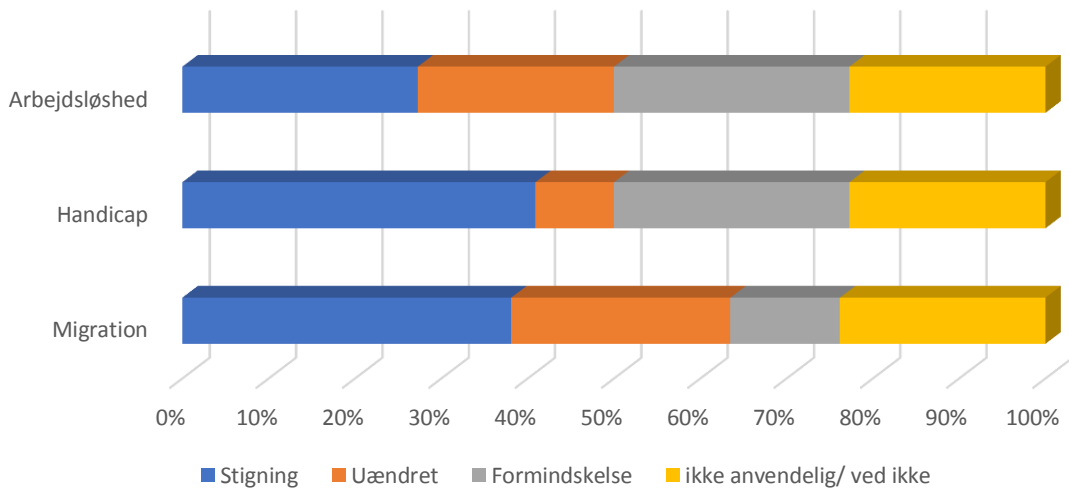
Figur 14 : Ændringer i statslig finansiering siden 2010

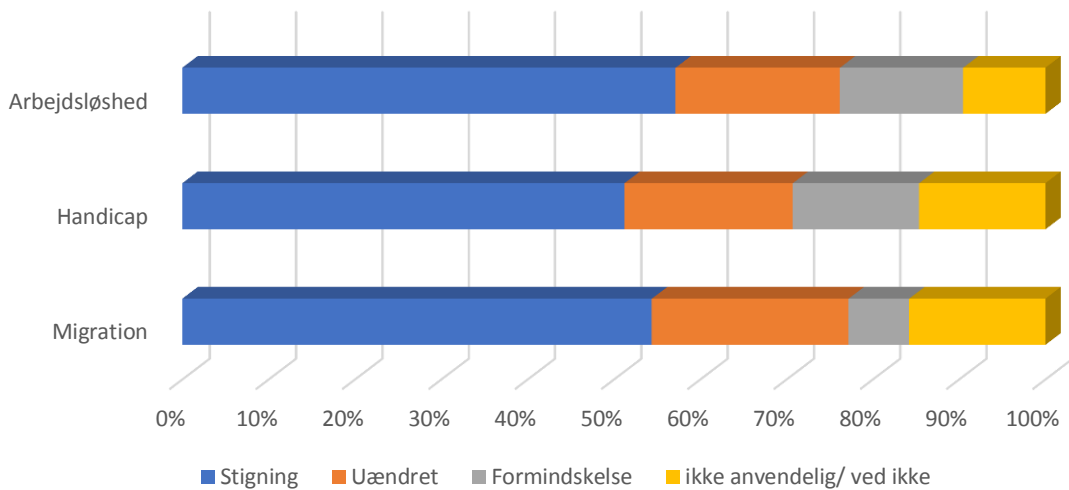
Figur 15 : Ændringer i EU-finansiering eller finansiering fra andre internationale agenturer siden 2010

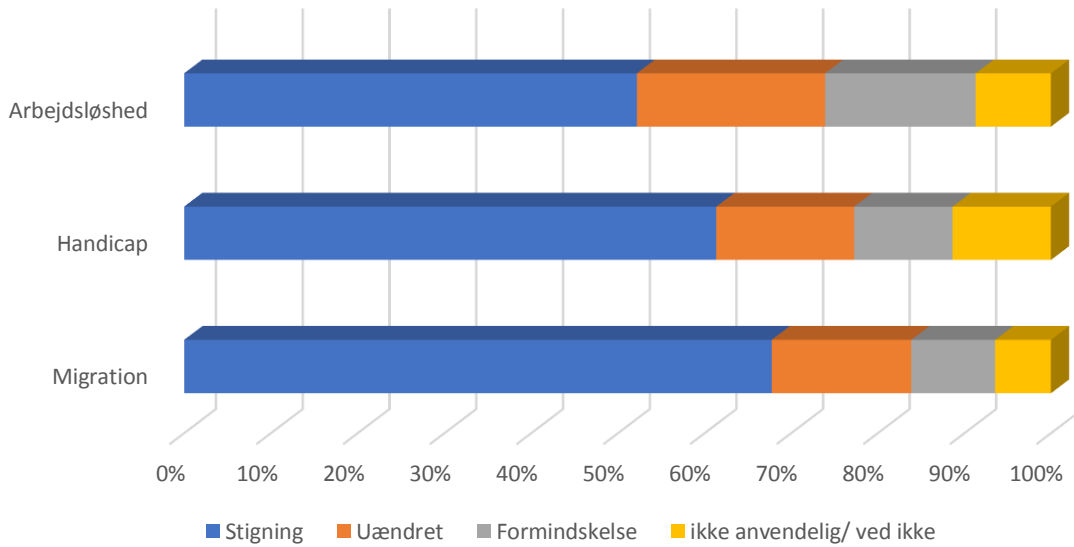
Figur 16: Ændringer i ikke-statslig finansiering siden 2010

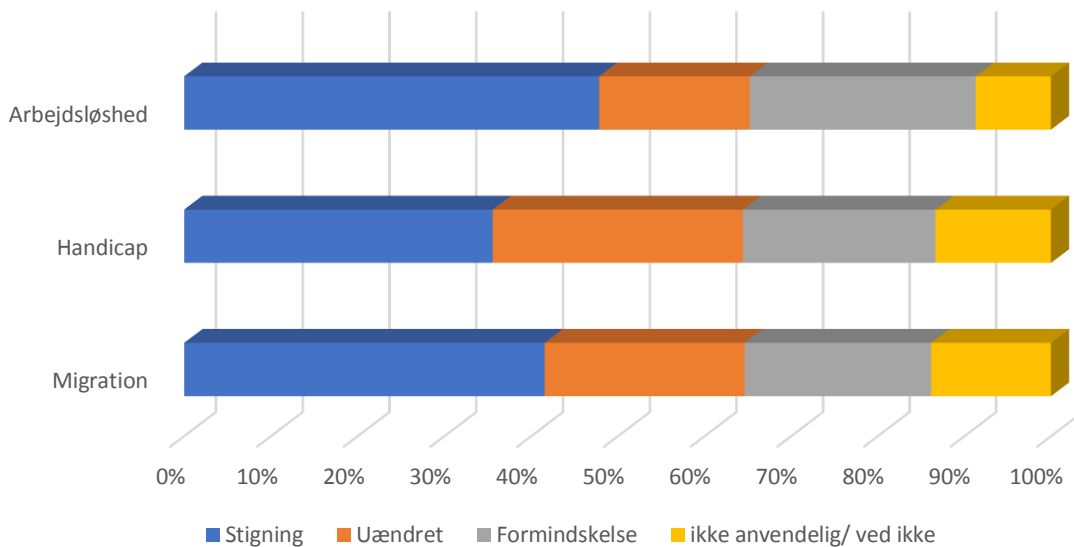
Figur 17: Frekvens for gennemførelse af primær type af aktivitet

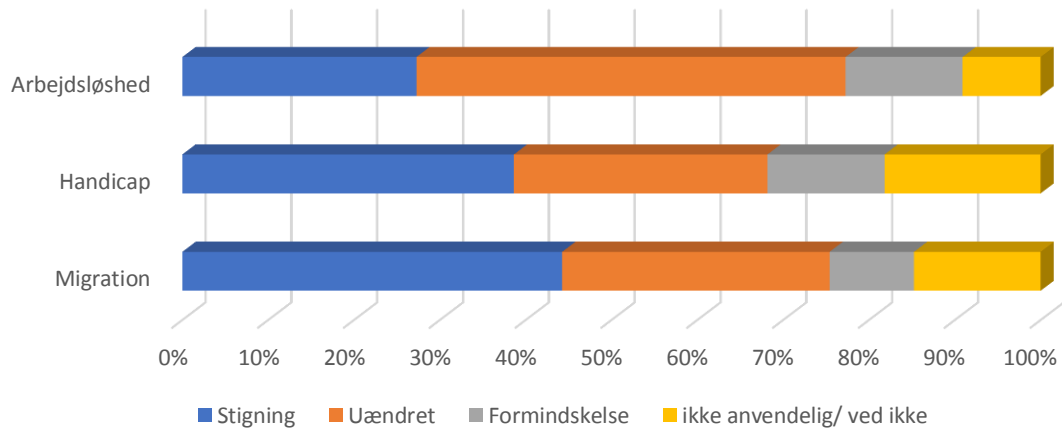
Figur 18 : Antal modtagere eller deltagere

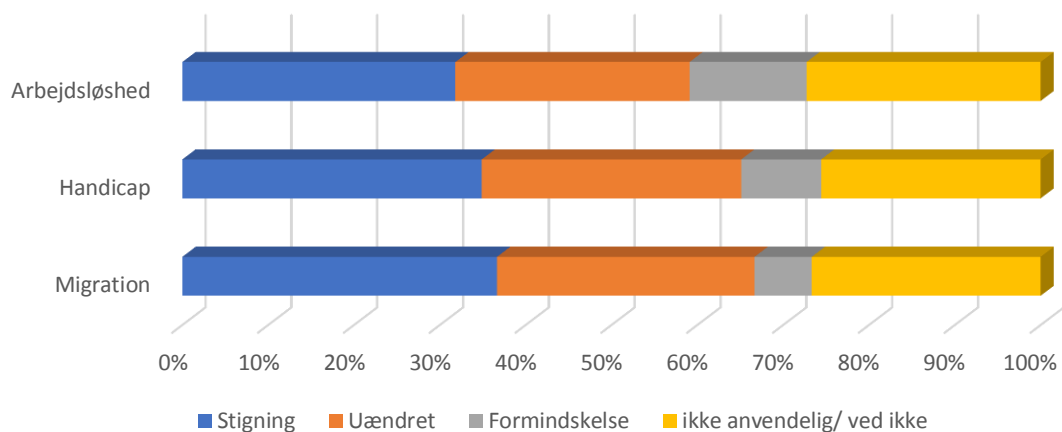
Figur 19: Antal medlemmer eller frivillige

Figur 20 : Involvering i procedurer mht. udfærdigelse af politikker og beslutningstagning

Figur 21 : Involvering i procedurer mht. udfærdigelse af internationale politikker og beslutningstagning

Tabel 1: Dimensioner af tværnational solidaritet: udvalgte niveauer (i%)

Dimensioner	Efter land							
	FR	GER	GRE	IT	PL	DK	CH	UK
Aktiviteter								
Lokalt	21,6%	94,9%	84,2%	95,6%	36,6%	65,1%	82,6	96,7%
Regionalt	19,6%	47,3%	55,9%	41,6%	53,4%	44,5%	77,2%	66,2%
Nationalt	45,2%	19,6%	48,5%	26,2%	40,6%	86,3%	29,3%	39,1%
Europæisk	2,3%	17,9%	7,4%	13,1%	17,4%	42,5%	3,3%	2,7%
Ikke-europæisk	2,3%	1,7%	1,0%	14,4%	4,7%	24,3%	9,1%	2,7%
Globalt	12,3%	10,8%	3,7%	4,4%	5,0%	31,2%	11,9%	5,0%
Modtagere								
Lokalt	2,0%	94,6%	80,1%	98,4%	35,2%	64,4%	80,8%	96,0%
Regionalt	10,3%	44,6%	60,3%	42,8%	52,0%	43,1%	78,3%	65,6%
Nationalt	45,5%	18,2%	51,5%	26,2%	43,3%	85,3%	34,1%	38,8%
Europæisk	1,0%	14,9%	5,4%	5,6%	12,7%	14,0%	4,4%	2,3%
Ikke-europæisk	6,6%	2,0%	5,4%	10,0%	11,1%	26,4%	11,9%	3,3%
Globalt	21,9%	9,1%	8,4	10,9%	7,7%	19,5%	15,9%	4,7%
Værdiramme								
Transnationalt/globalt	17,8%	46,3%	54,6%	43,1%	49,8%	20,5%	24,9%	53,1%